

Norðoya Kunningarstova stundir til heimafélkið

Nú minkar talið av ferðafólki um fyrri ár, so nú verða aftur stundir at taka sær av heimafélkinum, men ferðafólk eru eisini vælkomn.

Nógv tiltøk eru í gongd og fleiri koma afturat, sum fara at gera vetrarhálvárið sera áhugavert og hugnaligt.

Eitt sindur varð gjørt burtur úr altjóða kvinnumdegnum seinasta ár, og verður tað ætlandi tikið upp aftur, so tað kunnu vit gleða okkum til. Steðgur hevur verið í filmsýningum í Klaksvík eina tíð, men vónandi kemur gongd á aftur í vetur.

Sjónleikarafelagið hevur verið sera íðið, tá hugsað verður um tær somu fáu kreftirnar, sum altíð skulu taka alt stríðið á seg, tá ein sjónleikur skal setast upp. Rós skulu tey hava fyrri tað, og vónandi verða tey væl stuðlað figgarliga frá kommununi, tí ikki skulu vit vera sjónleik fyrri uttan eisini.

Tey ungu eru sea fegin um Grillina á Fornagørðum, og væl ber til hjá tilkomnum at stökk inn á gólvíð og fáa sær grillmat, væl smakkar.

Roykstovan er eisini eitt hugnaligt høli, har ein kann fáa mat við einum góðum glasi av víni afturvið, um ein vil, og ikki at tala um Klaksvíkar Sjómansheim, har tey borðreiða við verðins besta mati.

Norðoya Kalendarin er nú royndarkoyrdur eina tíð seinasta ár, og verður uppfærtur nú, har høvi verður hjá øllum at kunngerá ókeypis, hvat ið fer at henda í Norðoyggjum í vetur. Eitt slag av samskipanarskipti.

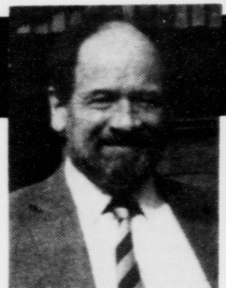
Til seinast: Í øðrum bløðum verður møgulega eitt hvørt at lesa um nevndarviðurskiptini í Ferðavinnuni í Norðoyggjum, men tað hevur onga ávirkan á arbeiðið hjá Norðoya Kunningarstovu, hon er komin fyrri at verða, tað skylda vit limunum, sum eru okkara góðu stuðlar, so vit halda fram við góðum treysti.

Blíðar heilsanir,

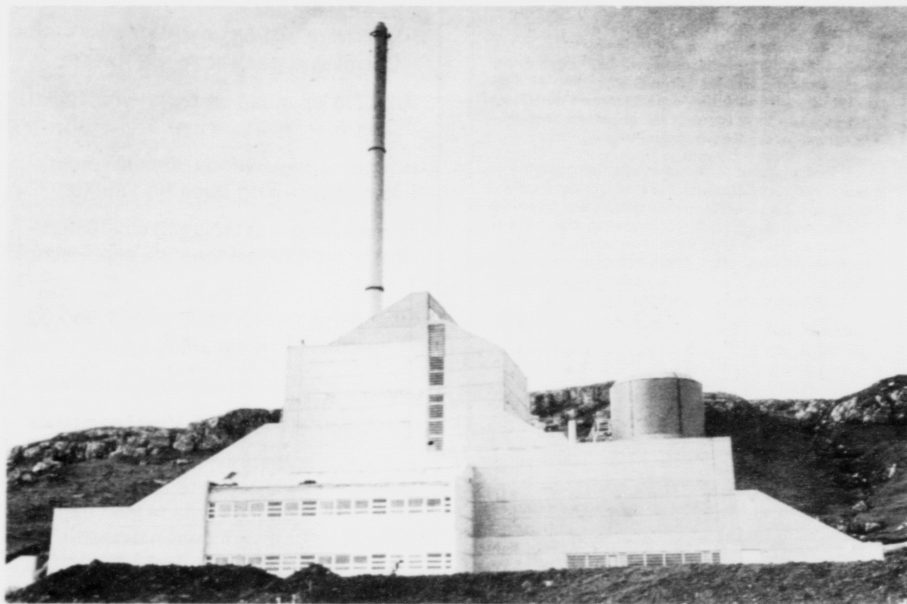
Norðoya Kunningarstova

Hornagluggin

Battarí eittra umhvørvið

Guttorm Djurhuus
skrivar

Transistorurin broytti elektroniska umhvørvið

Tá transistorurin fyrri nøkrum tiggju árum síðani ????? radio-røri, broytti hann fullkomiliga okkara elektroniska umhvørvi. Hann var lítill í vavi, tolin, kraftmikil, brúkti lítlan streym og var biligur. Hann gav fjølbroyttar møguleikar og skjótt vóru tól á marknaðinum, bæði innan húsarhald, skrivstovu, samskipti og ikki minst til at stytta sær stundir við, har ikki var neyðugt við einum tungum akkumulatori ella stíkkontakt. Tólini gjørdust so el-sparin at eitt battarí ella tvey kundu reka tey í langa tíð. Hetta gjørdist stórt framstíg og var ein fyrirtreyt fyrri at smá-teldurnar kundu gerast hvørs-mansogn. Snøgt sagt var hetta inngangurin til tað umfavnandi nýtslu av teldum sum vit í dag hava.

Rangan á medaljuni

Men sum altíð. Medaljan hevur eina rang. Battarir fóru at sløðast víða íkring og ilt gjørdist verri tí lítlu kraftmiklu battaríni og tey sum kundu endurløðast komu á marknaðin. Tí í hesum eru evni sum eru ógvuliga eitrandi. M.a. kyksilvur og kadmium. Eitt battarí, sjálvt um tað kann løðast, hevur eina avmarkaða livitíð og verður tá fyrirbeint. Men tíverri er tað so at bert ein brotpartur av battarínum verða fyrirbeint á ein for-svarligan hátt. Nógvin hin stórti parturin endar sínar dagar

sum umhvørvisseitur. Í heiminum sum heilt verður mettt at minni enn 10% av battarínum verða innsavnaði. Í Norðurlondum, við væl úthygdum innsavningarstøðum, er talan bert um 40% sum ikki enda sum umhvørvisseitur.

Kadmium serliga vanda-mikið

Serliga eru tað nikkel-kadmium battaríni sum eru umhvørvisseitrandi. Kadmium er eitt hitt mest eitrandi av tungmetallunum. Eitt geislavirki evni hevur hóast alt eina helvtíð og dettur so líðandi sundur. Tað kann taka miljónir av árum, men tað hvørvir to so spakuliga. Eitt ikki geislavirki eitrandi grundevni sum verður spreitt í okkara umhvørvi verður verðandi har í allar tíðir. Um ikki annað so átti henda sannroynd at órøva okkum minst líka nógv sum órøgvinn fyrri geislavirknum burturkasti. Heilsuskaðar sum standast av kadmium eru helst álvarsamari enn fyrri hildið. WHO (heimsheilsustovnunin undir ST) hevur sett markið 10 nanomýl av kadmium fyrri hvørt millimýl av kreatinin í landinum, sum óskaðiligt. Kannningar í Belgia og Svøríki vísa to at munandi smærri nøgdur, 3-5 nanomýl, kunnu elva til skaða. Mangt bendir eisini á at um nøgdin er størri enn 2 nanomýl, fáa 10% av fólkinum skaða. Serliga gongur tað út yvir nýruni, men tað kann eisini skaða beina-grindina, nýringina og gerðina

av hvítum blóðkroppum.

Aðrir møguleikar

Tað eru møguleikar at framleiða battarir við øðrum evnum enn nikkel og kadmium sum eru væl nýtilig. M.a. er nikkel-metalhydrid eitt av alternativunum, men er tað nakad dýran. Í maskinum ið nýta nógvan streym, sum t.d. bormaskinum, er nikkel-metalhydrid battaríð to ikki brúkligt enn. Og við tað at nikkel-kadmium battaríð er biligari forðar tað menningini av øðrum alternativum møguleikum. Forboð ella avgjald hevði skjótt gjørt tað av við nikkel-kadmium battaríð, men her er ES ein forðing.

ES fyriskipan forðar

Tá ið tað kemur til at avmarka nýtslu av skaðiligum evnum verður tað gjørt út frá teimum grundleggjandi ymiskum sjónarmiðum. Annað sjónarmið er at tú frítt kanst framleiða og selja eina vøru um tað ikki kann prógvast at hon er skaðilig. Hitt sjónarmið er at framleiðarin hevur skyldu at prógva at vøran ikki er skaðilig. Í summum londum hevur man sonevndar positivistar tá tað snýr seg um at lata hjálparevni út í mat. Tú mást tá ikki nýta annað evni, t.d. haldevni, enn tað ella tey sum standa á listanum. Í øðrum londum hevur man hinvegin negativistar og har hevur tú tá loyvi at nýta alt sum ikki stendur á listanum. Europeiska Samveldið (ES) er,

hóast harða móttøðu frá Norðurlondum, farið í bás saman við teimum londum sum brúka negativistar. Tað merkir at tað sum ikki er bannað er loyvt. Hetta hevur millum annað við sær at nikkel-kadmium battaríni ikki kunnu bannast – í hvussu so er ikki fyrr enn betri ella eins góður møguleiki er til at taka. Í so máta hava í mongum førum ES-direktivini verið eitt afturstíg fyrri umhvørvispolitikkinn í Norðurlondum. Svøríki hevur umhugað at banna nikkel-kadmium battaríir, men kann ikki tí at ein ES-fráboðan er lýst sum ikki loyvir einum einstøkum landi at seta forboð fyrri sølu av battaríum.

Ganga undir í eitri

Vit eru í dag so nógv fólk á klótuni, at um ikki strangar reglur verða settar og hildnar, fyrri at byrgja fyrri eitran av umhvørvinum, ganga vit skjótt undir í eitri frá okkum sjálvum. Hin sjónliga dálkingin, plastposar og fløskur t.d. er fyrri onki at rokna. Tað er órudd og kann forarga eygað. Oljudálkingin kann eisini forarga og gera stóran vistfrøðsligan skaða, men er fyrri lítill at rokna móti tí ótespuglu eitran sum dag um dag rakar okkum frá ósjónligum keldum av eitrandi og geislavirknum evnum.

NORÐURLANDA HÚSID Í FØROYUM

Skrá fyrri Samiska viku í Norðurlandahúsinum 23.-29. sept. 1996

Mikudagur 25. september

kl. 18.00: Fyrilestur um Samiskar fjølmíðlar
kl. 19.30: Framfórsla av »Gammel Joik«
Framfórsla av sjónleikinum »Jobs bok«

Hósdagur 26. september

kl. 18.00: Fyrilestur um Samiskt mál
Framfórsla av myndaspælinum »Vindens liv«
Konsert við svenskum-samiskum tónleiki

Fríggjadagur 27. september

kl. 18.00: Fyrilestur um samiska trúgv
kl. 19.30: Framfórsla av sjónleikinum »Jobs bok«
Framfórsla av »Ny joik«

Leygardagur 28. september

kl. 16.00: Etnofilmur, filmsýning og fyrilestur
kl. 18.00: Fyrilestur um samiska vinnu
kl. 19.30: Konsertkvöld við ym. samiskum tónleiki

Sunnudagur 29. september

kl. 13.00: Etnofilmur, filmsýning og fyrilestur

Hvønn dag í samavíkuni frá kl. 14.00 verða ymisk almenn samisk mentanartiltek á skránni, so sum listaframsýningar, klædnaframsýningar, Kota og Laavu (telt og matgerð) og ym. annað.